

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΙΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑΣ¹

Α' - Η ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ²

1. Γενική είναι η σύγχυσις, τῶν διαπραγματευομένων τὸ θέμα τῆς ποιήσεως εἰς τὸ Βυζάντιον, μεταξὺ τῆς θρησκευτικῆς καθόλου στιχουργίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως. Δηλονότι ἀναμειγνύονται κατὰ τὴν ἐξέτασιν εἰδολογικῶς καὶ χρονικῶς ποιηταὶ ἄσχετοι πρὸς ἀλλήλους, ὡς ὁ Γρηγόριος μετὰ τοῦ Ρωμανοῦ καὶ ὁ Πισίδης μετὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ. Τοῦτο εἶναι βασικῶς ἄτοπον. Διότι ἡ προέλευσις καὶ ὁ σκοπὸς καὶ τὰ ἐκφραστικὰ μέσα ἐκάστης κατηγορίας ποιητῶν εἶναι διάφορα.

Οὕτω π.χ. *θρησκευτικὴν ποίησιν* ἔχουν πάντες οἱ λαοὶ τῆς γῆς καὶ εἰς πάσας τὰς ἐποχάς. Ὑπὸ τὸν γενικὸν τοῦτον ὄρον νοεῖται ἡ ποίησις ἐκείνη ἢ ὁποία ἐκφράζει ἐσωτερικὰ συναισθήματα τοῦ ἀνθρώπου λατρείας πρὸς τὸ θεῖον, ἀνατάσεως πρὸς τὸ ὑπερέραν, ἀγωνίας ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς πάλης τῆς ζωῆς πρὸς τὸν θάνατον, κυλινδισμού ἀκόμη ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Ἡ θρησκευτικὴ αὕτη ποίησις εἶναι ἰδίᾳ *προσωπικῆ*, μετέρχεται δὲ καὶ προσωπικὰ μέσα ἐκφράσεως, ἀντιθέτως πρὸς τὴν *λατρευτικὴν* ποίησιν, ἢ ὁποία ἐκφράζει γενικώτερα συναισθήματα. Προσωπικὴ π.χ. εἶναι ὡς θρησκευτικὴ ποίησις ἢ τοῦ Πινδάρου, ἐνῶ λατρευτικὴ ἢ τῶν Ὀρφικῶν, οἱ συγγραφεῖς τῶν ὕμνων τῶν ὁποίων δὲν ἐκφράζουν ἀπλῶς τὰ ἴδια συναισθήματα διὰ προσωπικὴν ἱκανοποίησιν, ἀλλὰ προχωροῦν εἰς τὴν ἐκφρασιν τῶν ἱεσῶν, τῶν ἐλπίδων, τῆς λατρείας τῶν πιστῶν.

2. Εἰς τὸ Βυζάντιον συμβαίνει νὰ ἔχωμεν προσωπικοὺς ποιητὰς οἱ ὅποιοι νὰ μὴ ἔγραψαν διὰ λατρευτικοὺς λόγους, ὡς εἶναι ὁ Γρηγόριος ὁ

¹ Διὰ νὰ στηρίξω τὰς ἀπόψεις μου ἐξετάζω εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἱστορικῶς καὶ πραγματικῶς τὴν διάκρισιν ὡς ἐγὼ τὴν διδάσκω. Εἰς τὸ δεῦτερον μέρος ἐπιχειρῶ σύγκρισιν μεταξὺ δύο ὁμάδων κειμένων (ἀνά ἓν θρησκευτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὕμνογραφίας), τὰ ὁποῖα παραθέτω εἰς τὸ τρίτον μέρος τῆς μελέτης κατὰ τὰς καλυτέρας σημερινὰς ἐκδόσεις, ἐκτὸς τοῦ ΚΖ' ὕμνου τοῦ Ρωμανοῦ, τὸ ὁποῖον καὶ λόγῳ τοῦ μήκους του καὶ τοῦ προσφάτου τῆς ἐκδόσεώς του δὲν ἔκρινα ὅτι ἔπρεπε νὰ παραθέσω.

² Πρβλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Βυζαντινὴν Φιλολογίαν (β' ἐκδ.), Α', 1958, σσ. 167 - 171.

Θεολόγος ἢ ὁ Συνέσιος. Καὶ ποιητὰς ἐκκλησιαστικούς οἱ ὅποιοι ἔγραψαν διὰ λειτουργικούς σκοποὺς μόνον, δηλαδὴ λατρευτικούς, ὡς ὁ Ρωμανός. Ἔχομεν ἀκόμη ποιητὰς οἱ ὅποιοι ἔγραψαν καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν των, καὶ διὰ τοὺς πιστούς, ὡς ὁ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Μαυρόπουλος. Ἄλλοι τέλος, οἱ ἐπιγραμματικοὶ κυρίως, ἔγραψαν θρησκευτικὴν ποίησιν παραλλήλως πρὸς τὴν κοσμικὴν, ὡς ὁ Ἀγαθίας καὶ ὁ Μανουὴλ Φιλῆς, εἴτε ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν παραλλήλως πρὸς τὴν κοσμικὴν, ὡς ὁ Θεόδωρος Πτωχοπρόδρομος. Εὐνόητον εἶναι ὅτι καὶ ἡ διάθεσις τῶν ἐν λόγῳ συγγραφέων ἦτο διάφορος. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις ἦτο κυρίως λειτουργικὴ. Δὲν τὴν ἀποκαλῶ ὅμως λειτουργικὴν, διότι δὲν εἰσήγετο πάντοτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν (ἔγραψαν πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἐχρειάζετο ἡ Ἐκκλησία εἰς τὰς ἀκολουθίας της), ἢ καὶ ἂν εἰσήχθη δὲν ἔμεινε μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Οὕτω π.χ. οὔτε ὅλοι οἱ κανόνες τοῦ θεοτοκαρίου, οἱ εὐρισκόμενοι χειρόγραφοι, εἰσήχθησαν εἰς τὰ (ἔντυπα ἀπὸ τοῦ 15' αἰ.) λειτουργικὰ βιβλία, οὔτε οἱ ὕμνοι τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, οἱ ὅποιοι εἰσήχθησαν καί, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἀλλαγῶ ἀναπτύξει¹, ἐξώσθησαν, διειρηθήσαν, πλὴν προοιμίων τινῶν, πρώτων οἰκῶν καὶ καθισμάτων.

3. Ἡ προσωπικὴ ποίησις ἐξεπορεύετο ἀπὸ βαθυτάτην μεταφυσικὴν ἀνησυχίαν, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Γρηγορίου καὶ Συνεσίου καὶ ἐφθανε μέχρι τῆς ἐκφράσεως ἀπλῶν ἐπαίνων εἰς τοὺς ἐπιγραμματοποιούς. Ἀνεζητεῖ δ' ἐκφραστικὰ μέσα λόγια, συνήθη εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν προτύπων της. Τὰ πρότυπά της ὑπῆρξαν ὅμως ἐθνικοὶ τοὺς ὁποίους πάντας δὲν γνωρίζομεν σήμερον. Οὕτω π.χ. οἱ *ὄρθικοι ὕμνοι* οἱ ὅποιοι μᾶς εἶναι γνωστοὶ πρέπει νὰ εἶναι μικρὸν μόνον μέρος τῆς λατρευτικῆς ἐκφράσεως τῆς μυστηριακῆς ταύτης θρησκείας, ἢ ὅποια δὲν ἦτο ἡ μόνη τελετουργικὴ ἐκφρασις τῶν ἀρχαίων. Οἱ *ὁμηρικοὶ* πάλιν ὕμνοι, οἱ *πινδαρικοὶ*, οἱ *βακχυλίδειοι*, οἱ *θρησκευτικοὶ ὕμνοι* (προσωπικῆς χορείας) τῶν Ἀλεξανδρινῶν, ὡς τοῦ Καλλιμάχου, ἀνεκωνεύθησαν μέσα εἰς τὸν νέον κόσμον τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ὅταν μάλιστα οἱ ποιηταὶ της ἦσαν σοφοὶ καὶ ἔσχον ἐθνικοὺς διδασκάλους, ἠγάπων δὲ μὲ πάθος τοὺς ἀρχαίους ὕμνογράφους, τὸν Ὅμηρον, τοὺς Τραγικούς καὶ τοὺς Ἀλεξανδρινούς ἀκόμη, πλησιεστέρους αὐτοὺς πρὸς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν των.

Ἐπόμενον ἦτο, ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις, δεδομένου ὅτι οἱ Χριστιανοὶ προσωπικοὶ ποιηταὶ ἦσαν Ἕλληνες ἢ Ἑλληνίζοντες, νὰ χρησιμοποιήσουν τὸ κατὰ παράδοσιν ὄργανον τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ τοὺς τρόπους αὐτῆς, δηλαδὴ τὰ *εἶδη* καὶ τὰ *μέτρα*. Ἡ δὲ προσήλωσις αὕτη πρὸς τὴν παράδοσιν ὑπῆρξε τοσαύτη, ὥστε καὶ *ιδιωματικῶς* νὰ γράφῃ ὁ Συνέσιος π.χ. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον δὲν ἐπειράχθησαν καθόλου οἱ ἐν

¹ Εἰσαγωγή Α², 1958, σσ. 207 - 208.

λόγω θρησκευτικοὶ ποιηταὶ χρησιμοποιήσαντες τὰ ἀρχαῖα προσωδιακὰ μέτρα, δακτυλικά, ἀναπαιστικά, ἰαμβεῖα, ἠρωελεγεῖα, ἀνακρεόντεια κλπ., οὐδὲ ἐδί-
στασαν ν' ἀκολουθήσουν τὴν χρῆσιν τῶν εἰδῶν (μορφῆ ὕμνων) ἀπλῶς ἔθε-
τον εἰς παλαιούς ἀσκούς τὸν νέον οἶνον.

Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ ποιηταὶ οὗτοι ἢ ἐγεννήθησαν καὶ ἠϋξή-
θησαν ὡς ἐθνικοὶ (Συνέσιος) ἢ ἔζησαν πρὸ τῆς διαμορφώσεως τοῦ δόγμα-
τος, διὰ τὴν ὁποῖαν οἱ ἴδιοι ἐμόχθησαν (ὡς ὁ Γρηγόριος), ἐνοοῦμεν διατὶ
ὁ ἐνθουσιαστικὸς τόνος τῆς ποιήσεώς των ἐξέρχεται τοῦ κλοιοῦ τῆς στενῆς
δογματικῆς λατρευτικῆς ποιήσεως, τῆς ἀπηχούσης πρωτίστως τὰς Γραφάς,
καὶ ἀφίνεται εἰς πτήσεις μεταφυσικὰς, παραχωρῶν θέσιν ἔστιν ὅτε καὶ εἰς
αὐτὴν τὴν μετάπτωσιν τῆς ἀμφιβολίας ἢ τῆς ἀπογοητεύσεως. Ἐλλείπει ἐπο-
μένως ἢ σταθερότης ἐκείνη ἢ ὁποία εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὸν ἀπλοῦν ἄνθρω-
πον, τὸν αἰσθανόμενον τὴν ἀνάγκην νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ Θεοῦ δι' ἀπλῶν
ἐξομολογητικῶν ἢ ἱκετευτικῶν ἐκφράσεων. Κατὰ ταῦτα ἡ προσωπικὴ ποίησις
εἶναι θρησκευτικὴ ἀλλ' οὐχὶ λατρευτικὴ. Διαφέρει κατὰ τὴν προέλευσιν, τὰ
ἐκφραστικὰ μέσα, τὴν παιδεῖαν καὶ τὴν διάθεσιν τῶν συγγραφέων της.

4. Ἀπεναντίας ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις, ἡ λατρευτικοῦ χαρακτῆρος,
ἢ γραφεῖσα πρὸς λειτουργικὴν χρῆσιν, ἀδιάφορον ἂν εἰσῆχθῃ ἢ παρέμεινεν
εἰς τὰ λειτουργικὰ βιβλία, προέρχεται ἀπὸ τὸν *μοναστικὸν* κόσμον, διὰ τὸν
ὁποῖον ἡ γνῶσις ταυτίζεται πρὸς τὴν πίστιν, καὶ ἡ σοφία εἶναι μωρία.
Προέρχεται ἀπὸ μοναστηριακὰ κέντρα τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης, τῆς
Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Ἄθω κατόπιν, ὅπου βαρύνει ἀμετακλήτως τὸ
δόγμα, ἡ ἱερὰ παράδοσις, αἱ Γραφαί, τὰ μαρτύρια τῶν ἁγίων, ἡ Ἐκκλησία.
Ποιηταὶ ὅπως ὁ Ρωμανὸς ἢ ὁ Ἄνδρέας Κρήτης δὲν εἶναι ὀλιγώτερον βασα-
νισμένοι ψυχικῶς ἀπὸ τὸν Γρηγόριον, οὐδ' ἔχουν περὶ τοῦ θείου ἀπλουστέ-
ραν ἰδέαν ἀπὸ τὸν Συνέσιον. Ζοῦν ὅμως τὴν *ἐπίκοινον* ζωὴν ἢ ὁποία ἐνώ-
νει αὐτοὺς πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα διὰ τὸ ὁποῖον γράφουν. Ἐπαύεται δι' αὐ-
τοὺς τὸ *ἐγὼ* ἀλλὰ κυρίως ὑπάρχει τὸ *σύ*. Ἐμνοῦν δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοὺς
ἄλλους, συντρίβονται, παρακαλοῦν, ἀφηγοῦνται, ψάλλουν, δοξολογοῦν δι' ἑαυ-
τοὺς ἀλλὰ κυρίως διὰ τοὺς πιστοὺς. Ἐπαύονται καὶ δι' αὐτοὺς οἱ ἀρχαῖοι
ὡς γλῶσσα κυρίως, καὶ ἐπωφελοῦνται τοῦ πράγματος. Ἐπὸ τὴν πίεσιν ἐνὸς
ἀρχαῖσμοῦ διαφαινομένου ἀπὸ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος, ἐγκαταλείπουν τὴν ἀπλό-
τητα τῆς ἐκφράσεως τοῦ Ρωμανοῦ καὶ τῶν διαδόχων του, ἀλλὰ πάντως στη-
ρίζονται ἐπὶ τῆς γραφικῆς βάσεως. Οἱ ὕμνογράφοι αὐτοὶ ἐπηρεάζονται, ὡς
θὰ ἴδωμεν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ποίησιν καὶ δὴ ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν ρη-
τορικὴν, ἢ ὁποία διεμορφώθη κατὰ τοὺς κλασσικοὺς. Ἄλλ' εἶναι ἡ φυσικὴ
ἐξέλιξις, ἡ αὐθόρομητος πορεία τῆς ἐκφραστικῆς συνηθείας τῆς χριστιανικῆς
συναγωγῆς, τῆς «ἐκκλησίας», ἢ ὁποία ὑφίσταται βαθυτάτην *ἐβραϊκὴν* (καὶ
ἐν συνεχείᾳ μικρὰν συριακὴν) ἐπίδρασιν.

Δυναμέθα να τούς χωρίσωμεν εἰς τέσσαρας περιόδους. Εἰς τούς πρὸ τοῦ Ρωμανοῦ, εἰς αὐτὸν καὶ τούς συγγραφεῖς ὕμνων, εἰς τούς γνησίους συγγραφεῖς κανόνων, καὶ εἰς τούς μετέπειτα ὕμνογράφους (ἀπὸ τοῦ 1000). Αἱ τρεῖς πρῶται κατηγορίαι διακρίνονται ἀπὸ τὴν συνύπαρξιν τοῦ ταλάντου τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς. Ἡ τελευταία ἀκολουθεῖ εἰς τὴν μουσικὴν τὰ ἴχνη τῶν προηγηθεισῶν.

Τόσον οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς ὕμνων ὅσον καὶ οἱ διαπρεπέστεροι συγγραφεῖς κανόνων, συντόμων, στιχηρῶν, δοξαστικῶν, τροπαρίων καὶ ἰδιωμέλων, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων (Φωτίου, τοῦ φερομένου ὡς Ἰω. Δαμασκηνοῦ ἀνεπιού τοῦ Ἰωάννου, τοῦ καὶ συγγραφέως τῶν λαμβικῶν κανόνων), ἀκολουθοῦν τὰ *τονικά μέτρα*, σχέσιν ἔχοντα ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ρυθμικὴν διατύπωσιν τῆς μεταφράσεως τῶν ἑβδομήκοντα (ὑπὸ τινα συριακὴν εἰδολογικὴν ἐπίδρασιν ἐνίστε, προκειμένου περὶ τῶν ὕμνων).

Κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ *γλῶσσα* εἶναι δημώδης, οὐχὶ ἡ τῆς ἑλληνικῆς χριστιανικῆς ρητορικῆς (ἡ ὁποία θὰ ἐπηρεάσθη ἀπὸ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος τούς *κανόνας*), ἀλλ' ἡ *κοινὴ* τῶν εὐαγγελίων, τῆς ἑλλην. μεταφράσεως τῶν *Ο'* καὶ τῶν ἑλληνικῶν συναξαρίων καὶ λειμωναρίων!

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις εἶναι διάφορος: Οἱ ὕμνοι τοῦ Ρωμανοῦ ἔχουν *ἐπικολυρικὸν* χαρακτῆρα, λόγῳ τοῦ διαλόγου, τοῦ ὁποίου στεροῦνται οἱ ὕμνοι τοῦ Συνεσίου, τοῦ Γρηγορίου, τοῦ Σωφρονίου. Χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν *διήγησιν*, τὸν *διάλογον* καὶ δὴ τὴν ἀνθρωποποιητικὴν δύναμιν τοῦ Ρωμανοῦ. Ἐντὸς τῶν κινεῖται δλόκληρος ἀντικειμενικὸς κόσμος, ἱερὰ πρόσωπα τῶν Γραφῶν, τῆς Ἐκκλησίας, ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ. Ὡς πρὸς τούς *κανόνας*, οὗτοι εἰσάγουν τὸ *ἐνθουσιαστικὸν* στοιχεῖον τὸ ὁποῖον καταλύει τὴν διήγησιν καὶ τὸν διάλογον, ὑψώνουν τὴν προσευχὴν, τὴν ἀγωνίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν χαρὰν τοῦ πιστοῦ πρὸς τὰ ἄνω, παρασύρουν πρὸς μίαν πνευματικὴν εὐωχίαν ἱκανοποιούσαν τὴν διψαλέαν ψυχὴν τοῦ ἀπλοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι περίεργον φαινομενικῶς τὸ ὅτι ἐγράφησαν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀρχαϊσμοῦ, εἰς γλῶσσαν μὴ κοινὴν καὶ οἱ ποιηταὶ τῶν ἐξεμεταλλεύθησαν πολλὰ λόγια στοιχεῖα, σχήματα καὶ ἐκφράσεις. Ἄλλ' ἡ ἀνάγκη τῆς ὑψώσεως ἀπὸ τὰ καθημερινά, μία βαθυτέρα ἀντίθεσις πρὸς τὴν ἀνθρωποποιίαν τῶν ἱερῶν προσώπων τοῦ Ρωμανοῦ, μία τάσις πρὸς διαχωρισμὸν τῶν θείων ἀπὸ τὰ καθημερινὰ ἤγαγεν εἰς αὐτὸν τὸν ἀρχαϊσμόν.

Β' - Η ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

5. Πρὸς διαπίστωσιν τῶν ἀνωτέρω προβαίνω περαιτέρω εἰς ἀντιπαράθεσιν ἀνὰ δύο κειμένων, ἔξ ὧν τὸ πρῶτον ἀνήκει εἰς τὴν προσωπικὴν θρησκευτικὴν ποίησιν καὶ τὸ δεύτερον εἰς τὴν τὴν ἀπόσωπον λατρευτικὴν. Μολονότι δὲ δὲν ἐπελέγησαν ταῦτα διὰ τὴν ἀπόλυτον καθ' ἑαυτὰ αἰσθητικὴν των ἀξίαν, ἐν τούτοις ὅμως ἀνήκουν εἰς ἀνεγνωρισμένους ποιητὰς καὶ ὑμνογράφους καί, τὰ λατρευτικῆς ποιήσεως, ἀκούονται ἀκόμη ψαλλόμενα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὰς ἀκολουθίας. Ἐπόμενον ἦτο ὅτι ἄπτονται δογματικῶν θεμάτων, ὧς ἡ ἄσπορος κύησις τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ τρισυπόστατον τῆς θεότητος, ἔχουν γραφῇ εἰς λόγον ὑψηλὸν καὶ καθ' ἑαυτὰ λαμβανόμενα δὲν εἶναι ἀπλᾶ κείμενα δυνάμενα νὰ νοηθοῦν ἐκ πρώτης ὄψεως. Τὸ πρῶτον ζεῦγος εἶναι ἀντιπαράθεσις στίχων τοῦ Συνεσίου († 413)¹ ἐκ τοῦ τρίτου τῶν ὕμνων του ἀφ' ἑνός, καὶ τοῦ Λέοντος Γ' († 911) ἔξ ἰδιομέλου τῆς Πεντηκοστῆς, ἀμφοτέρων ἀναγομένων εἰς τὸ Τριαδικὸν τῆς θεότητος. Τὸ δὲ δεύτερον ζεῦγος ἀντιπαράθεσις ἀνακρεοντείου ὕμνου τοῦ Σωφρονίου πατριάρχου Ἱεροσολύμων († 638)² πρὸς κανόνα τοῦ Κοσμᾶ Ἱεροσολυμίτου ἐπισκόπου Μαΐουμᾶ (η' αἰ.)³, ἀμφοτέρων ἀναφερομένων εἰς τὸ θέμα τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, πρὸς ὃ παρεξετάζεται ὁ ΚΖ' ὕμνος τοῦ Ρωμανοῦ.

6. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν Συνεσίου - Λέοντος, ἔχομεν βεβαίως τὴν διαφορὰν α') τῆς γλώσσης, δηλωδεστεράς ὡς πρὸς τὸν βασιλέα καὶ β') τῆς στιχοουργίας, προσφδιακῆς ὡς πρὸς τὸν Συνέσιον, τονικῆς ὡς πρὸς τὸν Λέοντα. Ἐκτὸς τῆς κοινότητος τοῦ θέματος, κοινὴ εἶναι ἡ δογματικὴ βᾶσις δεδομένου ὅτι ἡ διδασκαλία περὶ ἁγίας Τριάδος διεμορφώθη ἤδη κατὰ τὴν β' οἴκουμ. Σύνοδον (381), μεθ' ἣν χρονικῶς γράφουν οἱ ποιηταί, καὶ ὁ ἐγγύτερος καὶ ὁ πρὸς αὐτὴν ἀπώτερος.

Ὁ Συνέσιος ὅμως εἶναι πλησιέστερος πρὸς τὸν Πλωτῖνον (ἐν, μονάς, ἀριθμός, τριάς) ἐνῶ ὁ Λέων πρὸς τὰ δόγματα (τρισυπόστατος, ἀχρόνος, ἄγιος, ἐπεδήμησεν) καὶ τὴν Γραφὴν (τὸ παράκλητον πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον). Ὁ Θεὸς τοῦ Συνεσίου ὀρίζεται ὡς νοῦς, φύσις ἐν νοεροῖς, θῆλυ καὶ ἄρρεν, τὸ τίκτον καὶ τὸ τικτόμενον. Ὁ Χριστὸς κλεινὰ σοφία δημιουργός, εἰς δὲ τὸν Πατέρα ἀποδίδεται τὸ ἀπίτευτον ἄρρητοτόκος. Βεβαίως τὸ δόγμα καὶ ἐδῶ εἶναι ἀκέραιον: Ὁ Θεὸς χαρακτηρίζεται φῶς καὶ τριάς ὡς εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως. Τριάς ὧν ὁ Θεὸς ἔξακολουθεῖ νὰ

¹ Εἰσαγωγή Α'2, σσ. 179 - 180.

² Αὐτόθι, σσ. 180 - 183.

³ Αὐτόθι, σ. 206.

είναι *μονάς*, ή δὲ *τομή* τῶν προσώπων τῆς ἁγίας Τριάδος εἶναι *νοερά*, καὶ *ἄσχιστον* ἔτι τὸ *μερισθὲν ἔχει*! Εἰς τὸν ρητορικὸν αὐτὸν λόγον τὸν πλήρη σχημάτων (ἐπαναλήψεων, ἀντιθέσεων κλπ.) διασώζεται ἡ ὑψηλὴ ποιήσις: ὁ Θεὸς εἶναι *φῶς κρυπτόμενον ἰδίαις ἀδγαῖς*! Ὁ Συνέσιος δὲν σκέπτεται, εἶναι ἔνθεος, *ἕμῳ σε, μονάς | ἕμῳ σε Τριάς*, κραυγάζει καὶ τὸ ρῆμα δεικνύει, ὅτι δὲν φιλοσοφεῖ ὁ ποιητὴς ἐν ψυχρῷ, ἀλλ' ὅτι οἱ στίχοι του εἶναι πῆξις τοῦ ἐκρηκτικοῦ του ἐνθουσιασμοῦ.

Εἰς τὸν Λέοντα πάλιν ὁ τόνος εἶναι χαμηλότερος ἀλλὰ σταθερότερος. Ὁ ψάλλον τὸ ἰδιόμελον πιστὸς συλλαμβάνει Θεὸν ὄχι τὸν τῆς Φιλοσοφίας ἀλλὰ τὸν Πίστεως: Πατὴρ, Υἱός, Πνεῦμα Ἅγιον διακρίνονται ὀνομαστικῶς καὶ ἐκ τοῦ συμβόλου τῆς Πίστεως ἀντηχοῦν μετουσιωμένα ἐκφράσεις (*ἐγέννησεν, δοξαζόμενον, ἐκπορευόμενον...*). Ὁ Θεὸς εἶναι πλέον *μία δύναμις, μία οὐσία, μία θεότης* (πρβλ. τὸ τοῦ Συνεσίου πανθεϊστικόν: ἐν καὶ πάντα, ἐν καθ' ἑαυτὸ καὶ δι' ἀπάντων). Τὸ ἐπίθετον δὲν εἶναι πλέον τὸ ξενίζον τοῦ Συνεσίου (*ἄρρητοῖσκε, ἄσχιστον*), τὸ διὰ μετοχῶν ἐκφραζόμενον. Ὁ Λέων γνωρίζει θεότητα *τρισυπόστατον*, ὁ Υἱὸς εἶναι *συναῖδιος, σύνθρονος* (τῷ Πατρί), τὸ Πνεῦμα ὀρίζεται *ἐν Υἱῷ ἀναπανόμενον*, ὁ ἀγγελικὸς ἕμνος ἀντηχεῖ ἐντὸς τοῦ ἰδιομέλου: *ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος*, ἡ ρητορικὴ ἔχει ὑποχωρήσει, μολονότι τὸ ποίημα ἀρχίζει μὲ μίαν παρακέλευσιν: *Λεῦτε λαοί, ... προσκυνήσωμεν*. Ἀπευθύνεται ἤδη πρὸς τοὺς πιστοὺς (*λαοί*), ὄχι πρὸς τὸν μύστην, τὸν ἕνα τοῦ Συνεσίου (*ἕμῳ, ὄχι ἕμνοῦμεν*)! ¹ Ἡ παρακέλευσις σὺν τῇ προόδῳ γίνεται *πρᾶξις (προσκυνοῦντες)*, τὸ ἰδιόμελον ἐκφράζει τὸν συνέχοντα τὸν βασιλέα σεμνὸν σεβασμὸν, συγκεκρατημένον, ὄχι ἐκρηκτικόν, ὅπως εἰς τὸν Συνέσιον. Τέλος ὁ Λέων ὁμιλεῖ πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα, ἐνῶ ὁ Συνέσιος διαλέγεται πρὸς τὸν Θεὸν (*εἰ, Σύ, σέ*). Εἶναι καὶ τοῦτο δεῖγμα διαφόρου ψυχικῆς στάσεως. Εἰς τὸν βασιλέα ὑπάρχει ὁ κατεσταλαγμένος πιστὸς, εἰς τὸν φιλόσοφον ἐπίσκοπον ἀνακνῆται ἀκόμη ἡ ἑλληνικὴ διάθεσις τῶν ὁμηρικῶν, τῶν ὄρφικῶν κλπ. λατρευτικῶν ἕμνων τῆς ἀρχαίας θρησκείας εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ἐκφυγῇ ὀλοσχερῶς διὰ βίου.

7. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀντιθέσεως τοῦ πατριάρχου Σωφρονίου καὶ τοῦ ἐπισκόπου Κοσμά, ἡ χρονικὴ ἀπόστασις εἶναι πολὺ μικρότερα, καθὼς ἑλλείπει καὶ τὸ ἐθνικὸν περιβάλλον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξεπήδησεν ὁ Συνέσιος. Ὁ Σωφρόνιος ἀσφαλῶς ἀρχαίζει, ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν νοοτροπίαν. Ἄλλ' ἡ διπλῆ ἐπίδρασις τοῦ

¹ Πρβλ. ἐν τούτοις εἰς τὴν λατρευτικὴν ἕμνογραφίαν: *Ἑμνοῦμεν Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα Θεόν... ἢ Σε ἕμνοῦμεν, Σε εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε...*

Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Ἑβραϊσμοῦ¹ εἰς τὸν λογιώτατον ἐκείνον ἄνδρα, δεῖγμα διχασμοῦ τῆς λογίας ἀπὸ τὴν δημώδη παραδόσιν, δίδει εἰς αὐτὸν εὐκαιρίαν διπλῆς ἐκφράσεως (ἀφοῦ ὁ πατριάρχης ἔγραψε καὶ εἰς ρυθμοτονικά μέτρα λειτουργικά μέλη)². Ἐπομένως ὁ ἀρχαϊσμός τοῦ Συνεσίου εἶναι περισσότερον ζήτημα παιδείας παρὰ ζωῆς· ὁ πατριάρχης τοὺς ἐθνικοὺς ποιητὰς τοὺς γνωρίζει ἕξ ἀναγνώσεων, τοὺς πλησιάζει μὲ θαυμασμόν, τοὺς ἀφομοιώνει μακρὰν πάσης ἐθνικῆς διαθέσεως καὶ «εἰδωλολατρικῆς» προελεύσεως. Τὸ εἶδος, ἡ γλῶσσα, ἡ ἔκφρασις δηλαδὴ τῶν ἀρχαίων τὸν συγκινεῖ καὶ τῆς δίδει μίαν ἀκόμη εὐκαιρίαν νὰ ξαναζήση. Ὑποτάσσει ἐπομένως τὴν θρησκευτικὴν του διάθεσιν καὶ τὴν δογματικὴν του πίστιν εἰς μίαν ἔκφρασιν ξένην πρὸς τὴν αἰσθητικὴν ἀγωγὴν τοῦ ποιμνίου του καί, πέραν αὐτοῦ, τῆς ὅλης ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τὰ ἀνακρεόντιά του εἶναι τὸ ἐγὼ του, ἐνῶ ὅταν χρειασθῇ τὸ σύ, τὴν κοινότητα τῆς προσευχῆς μετὰ τοῦ ποιμνίου του, θὰ ἐκφρασθῇ διὰ ἰδιομέλων, τροπαρίων ρυθμοτονικῶν, κατὰ τὴν διαμορφωθείσαν ἤδη παραδόσιν τοῦ λειτουργικοῦ λόγου. Ἄλλ' ἐδῶ μονολογεῖ, ὡς ὁ Συνέσιος (*παρέλθω, προσάψω*), δὲν διαλέγεται.

Διὰ νὰ γίνῃ αἰσθητοτέρα ἢ ἀντίθεσις τῆς διαπραγματεύσεως τοῦ θέματος τῆς Ὑπαπαντῆς ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἱεράρχας καὶ ποιητὰς, παραθέτω περαιτέρω τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Λουκᾶ β', 22 - 39, ὅπου ἡ εὐαγγελικὴ διήγησις τοῦ γεγονότος. Διότι εἰς ἀμφοτέρους ὑπόκειται ἡ διήγησις. Ὁ Σωφρόνιος μάλιστα τὸ λέγει (*βιβλίον κόμιζε, Λουκᾶ*).

Ἡ γλῶσσα του εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς προσπαθείας νὰ ὑποκαταστήσῃ τὰ γνώριμα διὰ τῶν ὀλιγώτερον κοινῶν ἢ διὰ τῶν σπανίων. Ἄστυ εἶναι τὰ Ἱεροσόλυμα (*ἄστει*) καὶ ἔθνος οἱ Ἰσραηλίται (*ἔθνος Ἰσραήλ*). Ὅμιλεῖ περὶ *μεγάλων ἱερῶν, δόμος θεοῦ* εἶναι δι' αὐτοὺς ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος. Τὸν Χριστὸν ἀποκαλεῖ *ζάθειον πᾶν, γόνον θεοῦ* καὶ τὰ βήματά του εἶναι *δεσποτικὸν ἔγχος*. Ὅμιλεῖ περὶ *μερόπων*, ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ *βροτός*, οἱ θεοπάτορες *τοκῆς*, ἡ Μαριὰμ εἶναι ἡ *τεκοῦσα* καὶ ἡ *παρθένος* καὶ *πάναγνος* (*πάναγνε*), ἀλλὰ καὶ *κούρη*. Ὁ Συμεὼν *ἱερεὺς*, αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ Λουκᾶ, τὸ σαράντισμα δηλονότι, *ἅγια λοχείη*, ἔχομεν *τρογόνας* ἀντὶ νεοσσῶν περιστερῶν· ἀναγινώσκομεν περὶ *πελειάδων*, καλούμεθα δὲ *προθέειν*. Αἱ μεταποιήσεις τοῦ λόγου τῆς Γραφῆς ἀπομακρύνουν ἡμᾶς ἀπὸ γνωρίμους ἤχους δηλωτικῶν γνωρίμων ἐννοιῶν. Ἀντὶ «*πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μ ἡ τ ρ α ν*» ἔχομεν *πᾶν διανοῖγον πύλας*, ἀντὶ τοῦ γραφικοῦ (καὶ

¹ Τοῦτο δι' ἓνα πατριάρχην Ἱεροσολύμων δὲν εἶναι παράδοξον, καθὼς ζῆ εἰς τὸν χρόνον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὅμως ὁ Σωφρόνιος ἀποστρέφεται πνευματικῶς τὸν ἰουδαϊσμόν, ὥστε ἡ ἑβραϊκὴ ἐπίδρασις νὰ εἶναι *ἐλληνοιστικὴ* (διὰ τοῦ κόσμου τῶν Ἑβδομήκοντα).

² Πρβλ. Εἰσαγωγή Α'2, σ. 182.

λειτουργικοῦ) «κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ», ἐκκληττόμεθα ἀναγινώσκοντες κατὰ τὸν σὸν ἄρτι μῦθον, ἡ ῥομφαία τοῦ Λουκᾶ μεταβάλλεται ἀπὸ τὸν Σωφρόνιον εἰς δόρυ κάρχαρον! Εἰς τὰ ρήματα (καὶ μετοχὰς) εὐρίσκει τις ἀσυνήθεις καὶ νεκροὺς πλέον τύπους ἀεῖρει, δοκεύω, ἐσῆγον, ἔσκειν, ἰκάνει, ἰκέσθαι, ὀπάζων, ὄρααν (= ὄραν), ὀρέγων, τετακώς, καθὼς εἰς τὸ ἐπίθετον μῦνος, ὄλβιος, σαόφρων, καὶ τὸ οὐσιαστικὸν ἄναξ, γενέθλης, κραδίη, μερόπων, μόρος, σῆμα, φύτλης, ψόφον. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτά, προερχόμενα μάλιστα ἀπὸ σύντομον ᾠδὴν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πολλακίς τὸ μέτρον καταναγκάζει εἰς τὴν χρῆσιν ἀρχαϊκωτέρου τύπου (ὄρααν, σαόφρων). Ἄλλ' ὁμοίως εἶναι φανερὰ ἢ διάθεσις ν' ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὰ τετριμμένα.

Ἐκδοχὴ ἀπόψεως δὲν ἔχει τίποτε νὰ εἴπῃ ὁ Σωφρόνιος, ἐδῶ τοῦλάχιστον, διότι ἡ Ὑπαπαντὴ δὲν παρέχει εἰς αὐτὸν στάδιον θεολογίας. Τυπικώτατα προσηρμοσμένος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Συνόδων (σύνθειον - ἀσυγγύτως, προκειμένου περὶ τῆς διπλῆς φύσεως τοῦ Χριστοῦ), καλύπτει τὴν ἀνησυχίαν του τὸ μὲν διὰ τῆς διηγῆσεως, τὸ δὲ διὰ τῆς προσευχῆς. Ἐδῶ τώρα δὲν ὑπάρχει μόνος, αἱ ἐπικλήσεις τῆς κατακλειδος τῆς ᾠδῆς σῶζετε πάντας, ἰκέταις γένοιθε τεῖχος, εἶναι καὶ αὐταὶ ἀπηχῆματα ἀρχαίων ὕμνων, ὅπου οἱ θεοὶ σῶζουν καὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἰκέται.

Ποῦ ὑπάρχει τότε ἡ ποίησις; Ἄς μὴ τὴν ἀναζητήσωμεν εἰς τὴν διηγηματικὴν χάριν καὶ τὴν ἀνθρωποποιητικὴν δύναμιν τοῦ Ρωμανοῦ, οὐδὲ τὴν βαθεῖαν ἀνθρωπίνην συντριβὴν τοῦ Ἀνδρέου Κρήτης, ἢ τὴν ἐνθουσιώδη ἐορταστικὴν ἐνορχήστρωσιν τοῦ Κοσμᾶ ἢ τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ. Ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ ἀρχαιοπρέπεια, ἡ λιτότης, ἡ ἀφαίρεσις κάθε ὄραιολογίας τοῦ Λουκᾶ, ἡ ψυχρότης, ἔδωκαν εἰς τὴν ᾠδὴν τοῦ Συνεσίου τὴν χάριν τοῦ μαρμάρου ὅπου ὁ γλύπτης ἀπετύπωσε στατικῶς τὴν κινουμένην πρὶν καὶ σφύζουσαν ζοήν!

8. Ἐκδοχὴ ἀπόψεως δὲν ἔχει τίποτε νὰ εἴπῃ ὁ Σωφρόνιος, ἐδῶ τοῦλάχιστον, διότι ἡ Ὑπαπαντὴ δὲν παρέχει εἰς αὐτὸν στάδιον θεολογίας. Τυπικώτατα προσηρμοσμένος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Συνόδων (σύνθειον - ἀσυγγύτως, προκειμένου περὶ τῆς διπλῆς φύσεως τοῦ Χριστοῦ), καλύπτει τὴν ἀνησυχίαν του τὸ μὲν διὰ τῆς διηγῆσεως, τὸ δὲ διὰ τῆς προσευχῆς. Ἐδῶ τώρα δὲν ὑπάρχει μόνος, αἱ ἐπικλήσεις τῆς κατακλειδος τῆς ᾠδῆς σῶζετε πάντας, ἰκέταις γένοιθε τεῖχος, εἶναι καὶ αὐταὶ ἀπηχῆματα ἀρχαίων ὕμνων, ὅπου οἱ θεοὶ σῶζουν καὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἰκέται.

8. Ἐκδοχὴ ἀπόψεως δὲν ἔχει τίποτε νὰ εἴπῃ ὁ Σωφρόνιος, ἐδῶ τοῦλάχιστον, διότι ἡ Ὑπαπαντὴ δὲν παρέχει εἰς αὐτὸν στάδιον θεολογίας. Τυπικώτατα προσηρμοσμένος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Συνόδων (σύνθειον - ἀσυγγύτως, προκειμένου περὶ τῆς διπλῆς φύσεως τοῦ Χριστοῦ), καλύπτει τὴν ἀνησυχίαν του τὸ μὲν διὰ τῆς διηγῆσεως, τὸ δὲ διὰ τῆς προσευχῆς. Ἐδῶ τώρα δὲν ὑπάρχει μόνος, αἱ ἐπικλήσεις τῆς κατακλειδος τῆς ᾠδῆς σῶζετε πάντας, ἰκέταις γένοιθε τεῖχος, εἶναι καὶ αὐταὶ ἀπηχῆματα ἀρχαίων ὕμνων, ὅπου οἱ θεοὶ σῶζουν καὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἰκέται.

Ποῦ ὑπάρχει τότε ἡ ποίησις; Ἄς μὴ τὴν ἀναζητήσωμεν εἰς τὴν διηγηματικὴν χάριν καὶ τὴν ἀνθρωποποιητικὴν δύναμιν τοῦ Ρωμανοῦ, οὐδὲ τὴν βαθεῖαν ἀνθρωπίνην συντριβὴν τοῦ Ἀνδρέου Κρήτης, ἢ τὴν ἐνθουσιώδη ἐορταστικὴν ἐνορχήστρωσιν τοῦ Κοσμᾶ ἢ τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ. Ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ ἀρχαιοπρέπεια, ἡ λιτότης, ἡ ἀφαίρεσις κάθε ὄραιολογίας τοῦ Λουκᾶ, ἡ ψυχρότης, ἔδωκαν εἰς τὴν ᾠδὴν τοῦ Συνεσίου τὴν χάριν τοῦ μαρμάρου ὅπου ὁ γλύπτης ἀπετύπωσε στατικῶς τὴν κινουμένην πρὶν καὶ σφύζουσαν ζοήν!

8. Ἐκδοχὴ ἀπόψεως δὲν ἔχει τίποτε νὰ εἴπῃ ὁ Σωφρόνιος, ἐδῶ τοῦλάχιστον, διότι ἡ Ὑπαπαντὴ δὲν παρέχει εἰς αὐτὸν στάδιον θεολογίας. Τυπικώτατα προσηρμοσμένος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Συνόδων (σύνθειον - ἀσυγγύτως, προκειμένου περὶ τῆς διπλῆς φύσεως τοῦ Χριστοῦ), καλύπτει τὴν ἀνησυχίαν του τὸ μὲν διὰ τῆς διηγῆσεως, τὸ δὲ διὰ τῆς προσευχῆς. Ἐδῶ τώρα δὲν ὑπάρχει μόνος, αἱ ἐπικλήσεις τῆς κατακλειδος τῆς ᾠδῆς σῶζετε πάντας, ἰκέταις γένοιθε τεῖχος, εἶναι καὶ αὐταὶ ἀπηχῆματα ἀρχαίων ὕμνων, ὅπου οἱ θεοὶ σῶζουν καὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἰκέται.

(στ. 34-36). *Σὲ δυσωποῦμεν, φιλάνθρωπε, ἀνεξίκακε, πολυέλεε Κύριε, ... ἐπίσκεψαι ἅπαντας τοὺς αἰεὶ πεποιθότας σοι, ἀπὸ πάσης ἀνάγκης... λύτρωσαι τὴν ζωὴν ἡμῶν* (στ. 340-348). Τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ ὕμνος εἶναι κοινὴ καὶ ὄχι προσωπικὴ ἔκφρασις. Ἐξιοσημείωτος εἶναι ἡ δογματικὴ τοποθέτησις τοῦ ὕμνου. Ὁ Συμεὼν προλέγει τὴν ἐμφάνισιν τῶν αἰρετικῶν. Ὁ Ρωμανὸς ἔχει τὴν ἱκανότητα ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸν ὕμνον τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις ἐκπληττομένας ἐπὶ τῷ θαύματι, ἐξ ἄλλου δὲ ν' ἀναπτύξῃ τὴν διήγησιν τοῦ Λουκᾶ, μορφοποιῶν τὰ πρόσωπα, δίδων ἔκτασιν εἰς τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ χρησιμοποιοῦν τὸ γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἔκφραστικόν του μέσον τοῦ ἐσωτερικοῦ διαλόγου¹. Οὕτως ἡ Θεοτόκος ἀνθρωποποιεῖται² καὶ ἐνῶ αἱ ἀσώματα δυνάμεις ὕμνου τὸν Κύριον, ἡ Μαριὰμ «*ἐβάδιζεν ἀγκάλας τοῦτον κατέχουσα καὶ διενοεῖτο πῶς καὶ μήτηρ ἐγένετο καὶ παρθένος διέμεινεν*» (στ. 71-75), ἐνῶ φυσικὰ τὸ ἀπόρημα τοῦτο εἶχε λύσει χάριν αὐτῆς ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ κατ' αὐτὸν τὸν Εὐαγγελισμὸν (πρβλ. ὕμνον ΙΔ'), ἐγνώριζεν δ' ὅτι *ὑπὲρ φύσιν* (στ. 76) εἶχε πραγματοποιηθῆ ἡ γέννησις, *ἐφοβεῖτο καὶ ἐφριττε* (στ. 78, ἐδῶ πίπτει τὸ βᾶρος τῆς ἀνθρωποποιίας), *καθ' ἑαυτὴν δὲ λογιζομένη, ἐφθέγγετο τοιαῦτα* (στ. 79-80). Ἀκολουθεῖ ὁ ἐν νῶ τῆς Παρθένου διάλογος πρὸς τὸν νήπιον βασταζόμενον Υἱόν, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Μαριὰμ ἀπορεῖ: *Γαλακτοτροφῆσω ἢ δοξολογήσω;* (στ. 100) καὶ οὕτως πραγματοποιεῖται ἡ εἴσοδος ἐν τῷ ναῶ καὶ ἡ παράδοσις εἰς τὸν Συμεὼν. Τὸ εὔρημα τοῦτο τοῦ Ρωμανοῦ ἀκολουθεῖται ἀπὸ ἐσωτερικὴν προσευχὴν τοῦ πρεσβύτου, ἀπευθυνομένου πρὸς τὸν Θεὸν «*ἐν τῇ διανοίᾳ*» (στ. 119), θεολογοῦντος καὶ αἰνοῦντος διὰ τοῦ νέου τούτου ἐσωτερικοῦ διαλόγου (στ. 120-176). Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι τὰ ὅσα ἐν τῇ διανοίᾳ *ἐβόα*³ ὁ Συμεὼν *ἀκούσασα ἡ παρθένος* (στ. 179) παρίστατο καὶ ἐξίστατο, δι' ὃ ἠναγκάσθη νὰ ἐξηγήσῃ εἰς αὐτὴν προφητεύων (στ. 181-267) τὰ τοῦ βίου καὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Χριστοῦ. Μετὰ τὸν ἐξωτερικὸν τοῦτον διάλογον, καθ' ὃν ὁ Συμεὼν *ἐφθέγγετο*, ἀκολουθεῖ ὁ δευτέρως ἐσωτερικὸς διάλογος δι' οὗ ἀπευθυνθεὶς πάλιν πρὸς τὸ παιδίον ὁ πρεσβύτερος *ἐβόησε* (στ. 271-320) ὅσα ἐκεῖ ἀναπτύσσουν τὸ τοῦ Λουκᾶ «*Νῦν ἀπολύεις*».

¹ Περί οὗ πρβλ. τὴν μελέτην μου ἐν ΕΕΒΣ ΚΣ', 1956, σσ. 3-25 καὶ Εἰσαγωγὴν Α'², 1958, σσ. 269-290.

² Βεβαίως εἶναι ἄνθρωπος μόνον ἡ Μαρία, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ ἐμφανίζουν αὐτὴν ὡς θεῖον καὶ ὑπεράνθρωπον πρόσωπον, «*τὴν τιμιωτέραν τῶν χειρῶν καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν σερραφείμ...*». Τὰ διανοήματά της, οἱ τρόποι της, οἱ λόγοι της εἶναι βασιλίδος καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἐβραϊοπαίδος. Ἀπεναντίας πολλὰκις ὁ Ρωμανὸς ἀπέδωκεν εἰς αὐτὴν ἀπλοϊκὴν ψυχολογίαν συγχρόνου του λαϊκῆς γυναικός.

³ Ἡ χρῆσις τῶν *φημί, λέγω, βοῶ* ἐπὶ ἐσωτερικῆς ὁμιλίας ἐν *διανοίᾳ* εἶναι συνηθεστέρα εἰς τοὺς Πατέρας καὶ τὸν Ρωμανόν. Πρβλ. ὅσα ἔγραψα ἐν ΕΕΒΣ ΚΣ', 1956, σ. 11 καὶ Εἰσαγωγὴν Α'², 1958, σ. 275-276.

Ἄσθετος ὁ Θεὸς - παιδίον, βρέφος 40 ἡμερῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ φυσικῶς καὶ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὸν ἐσωτερικῶς προσφωνοῦντα πρεσβύτην. Τοῦτο δίδει εἰς τὸν Ρωμανὸν νέαν εὐκαιρίαν τεχνικῆς: Ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων προσεδέξατο τοῦ δικαίου τὴν δέσιν καὶ ἀοράτως ἐφθέγγατο (στ. 322-324) ὅσα ἀπὸ τοῦ 325 μέχρι τοῦ 339 στίχου ἔπονται. Αὐτὴ ἡ νέα ἔκφρασις τοῦ φθέγγεσθαι ἀοράτως, σημαίνει ὅτι τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου ἠσθάνθη ὁ Συμεὼν ἐν τῇ διανοίᾳ του ὁμιλοῦσαν, καθὼς πᾶς πιστὸς προσευχόμενος ἀκούει τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου ἀπαντήσεως εἰς τὰ αἰτήματα.

Ἐνῶ ἡ γλῶσσα τοῦ ὕμνου εἶναι ἀπλή, ἡ τεχνικὴ τοῦ ρωμανικοῦ ἔπους, τόσοσιν πλησίον πρὸς τὴν χριστιανικὴν Ἑλληνικὴν ρητορικὴν, ὅπως ἔχω ἤδη καταδείξει, εἶναι ὅλως διάφορος τῆς γνωρίμου λογίας θρησκευτικῆς ποιήσεως, συγγενοῦς πρὸς τοὺς θρησκευτικοὺς ὕμνους τῶν ἀρχαίων.

Χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ὅσα ἐπιθετικῶς ἀποδίδει εἰς τὸν Χριστὸν ὁ Ρωμανὸς διὰ τῆς σκέψεως τοῦ Συμεῶν, μόνον κατὰ τὸν ἀ' ἐσωτερικὸν διάλογον (στ. 120-176): ἀγαθός, ἐν ἀληθείᾳ ὑπάρχων ἀόρατος, ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ὃν ὁ Ὑψιστος ἐποίησεν ἀπορητίως, ἀσυλλόγιστος (= ὃν δὲν δύναται τις νὰ συλλάβῃ συλλογιστικῶς!), ἀχώρητος, εἷς, ἐνδοξος, λύχνος ἀσβεστος, λύχνος ὡσπερ κατεχόμενος, μέγας, ὁ μείζονα ἄλλον οὐκ ἔχων, ὁμοούσιος, ὁρατός, καὶ οὐσίαν οὐδὲν ὑπερέχει ὁ Πατὴρ (αὐτοῦ) τοῦ Υἱοῦ, πανάγιος, ὁ ποιήσας τὰ σύμπαντα, προαιώνιος, τὸ πᾶρ τῆς θεότητος, συνάναρχος, ἡ σφραγὶς τῆς θεότητος, τὸ σωτήριον, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας, τῆς Παρθένου, ὁ ὑπάρχων πρὸ αἰῶνων, φιλόανθρωπος, φύλαξ τοῦ νόμου, κατὰ φύσιν - ὑπὲρ φύσιν, φῶς τηλυγές, ἀσύγχυτον, ἀόριστον καὶ ἀπερινόητον, δι' οὗ φωτίζεται, οὐ φλέγεται πᾶς τις, ὁ φωστὴρ ὁ ἀπρόσιτος, χαρακτὴρ ὁ παντέλειος, χωρητός.

9. Τὸ ποίημα τοῦ Κοσμά εἰς τὴν Ὑπαπαντήν, εἰδολογικῶς ἔχον τὴν μορφήν τοῦ κανόνος, ἐπομένως ὑποκείμενον εἰς μίαν ὅλως διάφορον δόμησιν (ὁκτὼ ᾠδαί, τῆς δευτέρας ἐκ τῶν ἐννέα τοῦ κανόνος μὴ γεγραφομένης, εἰρμοὶ ἐκάστης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀρμοζόμενα τροπάρια) καὶ γραμμέσιν εἰς γλῶσσαν δεχομένην νόμιμον τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀρχαίας, τόσοσιν ὅσπερ νὰ εἶναι τὸ ὕφος ὑψηλόν, ἀλλ' οὐχὶ ψυχραντικὴν τῶν αἰσθημάτων, τὸ ποίημα λέγω τοῦ Κοσμά εἶναι ὅλως διάφορον. Διάφορος ὁ κανὼν διὰ τὴν τύχην τὴν ὁποίαν ἔσχεν, νὰ ψάλλεται ἀκόμη κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς εορτῆς, νὰ ζῆ ἐπομένως οὐχὶ διὰ τοὺς σήτας τῶν κωδίκων καὶ διὰ τοὺς εἰδικοὺς μελετητάς, ἀλλ' ἐντὸς τῆς ψυχῆς τῶν πιστῶν, κατὰ παράδοσιν ἐχόντων τὴν αἴσθησιν τῶν ἐν ταῖς ἀκολουθίαις ψαλλομένων κειμένων, συναποτελούντων μετὰ τῶν δρωμένων τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς, ἔτι δὲ πρὸς, τὴν ἀγαλίαν τῶν πιστῶν. Διάφορος καὶ τώρα ἀκόμη ὅτε γλωσσικῶς ἀπεμακρύνθη περισσότερο ἀπὸ τὸ αἰσθητήριον τοῦ ὀγδοῦ καὶ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος, με

τὴν παρεμβολὴν μάλιστα τοῦ δημώδους ποιητικοῦ λόγου, σήμερον ὅτε ἤλλαξε τὸ πνεῦμα τῆς λατρείας εἰς πολλὰ καὶ ὁ τύπος ἐπεβράδυνε τὸν παλμὸν τῆς καρδίας καὶ προσεγείωσε τὸ ἀναπέτασμα πρὸς τὴν ἔξαρσιν.

Τὸ εἶδος, ἡ συνάρτησις τοῦ κανόνος πρὸς τὰ θέματα τῶν εἰρμῶν, εἰλημμένα (ἐκτὸς τῆς ἐνάτης) ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐπέβαλον τὴν ἀνάμειξιν τοῦ γεγονότος τῆς καθάρσεως καὶ τῆς Ὑπαπαντῆς, ὡς τοῦτο ἱστορεῖ ὁ Λουκᾶς, πρὸς ὅλως ἄσχετα ἱστορικῶς, δογματικῶς ὅμως ἢ καὶ ἔξωτερικῶς συσχετιζόμενα ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης συμβάντα: τὴν διάβασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης (ᾠδὴ α', εἰρμός), τὰς προφητείας τοῦ Ἡσαίου (ᾠδὴ ε', εἰρμός), τοὺς ἐν τῇ καμίνῳ τρεῖς ἁγίους Παῖδας (ᾠδὴ ζ', εἰρμός καὶ ᾠδὴ η', εἰρμός). Τὴν ἀπόλυτον συνάρτησιν τῶν εἰρμῶν ἀπέφυγεν ὁ Ποιητὴς εἰς τὰς ᾠδὰς γ', δ' (ὅπου μόνον ἡ Θεοτόκος παρομοιάζεται πρὸς τὴν κιβωτὸν τῆς Π. Διαθήκης), ς', καὶ θ' (ὅπου πάλιν γίνεται λόγος περὶ τῆς ὑποτυπώσεως διὰ τῆς σκιάς τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως). Ἀπεναντίας τὸ γεγονός ζῆ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Λουκᾶ, πολλαχοῦ τοῦ κανόνος· πρβλ. τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ σωτήριον, ὃ λαοῖς ἐπέστη (ᾠδὴ ς', εἰρμός)¹ νῦν ἀπόλυσον ἐν εἰρήνῃ (αὐτόθι, τροπ. γ'). Καὶ σοῦ τὴν καρδίαν, ... ῥομφαία διελεύσεται (ᾠδὴ ζ', τροπ. γ') τὸ ἀντιλεγόμενον σημεῖον οὗτος ἔσται (ᾠδὴ η', τροπ. β') πᾶν ἄρσεν τὸ τὴν μήτραν διανοήγον ἅγιον Θεῶν (ᾠδὴ θ', εἰρμός). Ζῆ καὶ συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἀναπλάσσειται εἰς τὴν αἴσθησίν μας καὶ ζωογονῆται ἡ εὐαγγελικὴ περικοπή τοῦ Λουκᾶ. Ἡ γλῶσσα δὲν ἀποχρωματίζει τὴν γνώριμον αἴσθησιν, μολονότι ἔχει προχωρήσει εἰς συντήρησιν πολὺ πέραν τοῦ Ρωμανοῦ. Ἡ λέξις δὲν ἔχει πάντοτε κοινὴν τὴν προέλευσιν, ἢ χοῦσις δὲν τὴν κατέστησε συνήθη. Ἡ Θεοτόκος εἶναι βεβαίως ἀγνή, ἄφθορος, ἀπειρόγαμος, καὶ ὁ Λόγος εἶναι ἀναρχος, πρωτότοκος, τὸ φῶς ἀνέσπερον, ἀλλὰ τὸ πῦρ ἄστεκτον. Ἡ νεφέλη κούφη, ὁ Θεὸς εὐλογητός, ἀλλὰ καὶ οἱ κόλποι ὑπέρθει, ἢ ὠλένη ἀκήρατος. Ἐπίθετα ὡς ἀβυσοτόκος, ἀρραγῆς (σωτηρία), νηπιόφρων, ρήματα καὶ μετοχαὶ ἐπεπόλευσε, νηπιάζω (καὶ οὐσ. νήπιος ἐπὶ τοῦ γεννηθέντος Χριστοῦ), ῥύπτεται (= καθαρίζεται), λωβηθέντες, δορυφορούμενος, ἀγκαλοφορούμενος, παλινδρομήσασαν, ὑποφητεύουσα, ἀντιθέσεις ὡς πρωτότοκος νήπιος, σπανιώτερα οὐσιαστικά ὡς ὁ λάτρις, ἢ πέδος, ὁ τεχνίτης (= δημιουργός), ἐπιρρήματα ὡς θεαρέσιως, ἐνδόξως, ἀτρέπτως, συμβολικῶς, ἐνθέως, κ.ἄ. ἔχουν ἤδη νέας σημασίας εἰς τὴν μεσαιωνικὴν γλῶσσαν καὶ συμβαδίζουν μετὰ ἐννοιῶν οἷαι μέλλουσιν, λειτουργοῦντες, μελωδοῦντες, εθαγγέλια, αἰνέσεως, χορευῶν, εἰρήνῃ, ἄφρασι, ἀνάστασιν, τύπον, ὕμνον, ἱεροκήρυκα, μύστην, οδοσία, δίδοντα νέον περιεχόμενον εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Αἱ εἰκόνας εἶναι ἀνάλογοι. Ἄν περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν πρῶτην ᾠδὴν, ὁ συμ-

¹ Πρβλ. καὶ τοῦ σωτηρίου σου, Χριστέ, ἀγαλλίασιν (ᾠδὴ θ', τροπ. β').

βολικός ἥλιος τοῦ εἰρημοῦ ἐπεπόλευσέ ποτε τὴν χέρσον ἀβυσσοτόκον πέδον! Τὸ θαῦμα τῆς ἀσπόρου συλλήψεως συνάπτεται πρὸς τὸ τέρας τοῦ Μωσέως, διαχωρίσαντος τὰ ὕδατα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης· ὡσεὶ τεῖχος γὰρ ἐπάγη ἐκατέρωθεν τὸ τῆς Ἐρυθρᾶς ὕδωρ λαῶ πεισοποροῦντι, ὅμως οὐχὶ ἀγνώμονι, ἀλλὰ θεαρέσιως μέλποντι τὴν βιβλικὴν δοξολογίαν ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. Πῶς ν' ἀποδοθῆ ἡ ἀρχὴ τοῦ πρώτου τροπαρίου Ῥανάτωσαν ὕδωρ νεφέλαι; ¹ Ὁ ἥλιος εἶναι καὶ ἐδῶ ὁ Χριστός, κούφη (ἐλαφρὰ) νεφέλη ἡ Μαριάμ, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐποχούμενος ἐπέστη ὡς βρέφος ἐν τῷ ναῶ (διὰ τὴν ὑπαντήν) ἀκηράτοις ὠλέναις (βασταζόμενος). Ἡ ἀνάμειξις τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ὑπερφυσικοῦ, τοῦ ὕλικου καὶ τοῦ συμβόλου εἶναι τοιαύτη ὥστε οὐδὲ νὰ μεταπέση τις ἐκ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο δύναται· οὕτως μορφοῦται ἡ καλυτέρα ἐντύπωσις τῆς θαυμαστῆς ἐνανθρωπήσεως, καθ' ἣν δὲν συνεχύθη τὸ θεῖον καὶ ἀνθρώπινον.

Ποῖος θὰ ὑποδεχθῆ τὸν Χριστόν; Ὁ γέρον ἱερεὺς καὶ προφήτης ὁ Συμεὼν. Τοῦτο δὲν ἐκτίθεται διηγηματικῶς, δὲν ἀποδίδεται διὰ λόγου. Ἄλλα εἶναι τὰ αἰσθητικὰ μέσα τοῦ Κοσμᾶ: τὰ παραλυμένα ἀπὸ τὰ γεράματα χέρια τοῦ Συμεὼν καλεῖ νὰ δυναμώσουν καὶ τὰ δυσκίνητα πόδια του νὰ στερεωθοῦν, ὥστε νὰ δυνηθῆ νὰ προχωρήσῃ πρὸς ὑπαντήν, *κινεῖσθαι εὐθυβόλως!* Νὰ σταθῆ γερὰ εἰς τὰ πόδια καὶ ν' ἀγκαλιάσῃ τὸ συμβολικὸν βάρος τοῦ βρέφους πρὸς τὴν ἀναλάβῃ εἰς τὰ χέρια του. Καὶ ὁ Συμεὼν δὲν εἶναι μόνος του, εἴμεθα μαζὶ οἱ πιστοὶ τῆς ἑορτῆς, ὅχι ἀπλῶς θεαταί, ἀλλὰ *χορεῖαν ἀσωμάτοις* (ἀγγέλους) *στήσαντες* καὶ *δοξολογοῦντες* τὸν Κύριον! Αὐτὴν τὴν χαρὰν ὁ Ποιητὴς δὲν τὴν περιορίζει εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὑψώνει τὴν παράκλησιν πρὸς τοὺς οὐρανούς πρὸς τοὺς ὁποίους λέγει· *Συνέσει ταθέντες εὐφρανθήτε* καὶ ἐνώνει τὴν παρακείμεσιν πρὸς τὸν φυσικὸν κόσμον *ἀγάλλου δὲ γῆ*. Τὸ ὑπόλοιπον τροπάριον ἐνώνει τὸ θαῦμα τῆς ἐνανθρωπήσεως πρὸς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστοῦ νηπίου, προσαγομένου εἰς τὸν ναόν· ὁ πρὸ πάντων παρίσταται *νήπιος*, ἡ προσάγουσα *Μήτηρ* εἶναι *Παρθένος*, ὁ *Υἱὸς* Λόγος προσάγεται τῷ Θεῷ *Παιρί*. Ὁ πιστὸς δὲν συλλογίζεται, δὲν θαυμάζει ἀπλῶς, δὲν γράφει, δοξολογεῖ.

10. Γνωρίζω ὅτι κατὰ τὸν ὄγδοον αἰῶνα ἡ ποίησις τῶν κανόνων ἀπηχῆ ὅσον ποτὲ ἄλλοτε τὴν ρητορικὴν καὶ τὴν δογματικὴν τῶν Πατέρων. Ἄλλ' οὐδὲν θὰ ἐδιδασκόμεθα ἂν διεμελιζόμεν καὶ ἀποσυνεθέτομεν τοὺς εἰρημούς καὶ τὰ τροπάρια εἰς χωρία ἐκ τῶν ὁποίων προῆλθον, εἰς ἀναμνήσεις καὶ ἀναγνώσματα, εἰς ἐπαναλήψεις τῶν πρὶν μελωδηθέντων. Ὁ ποιητὴς,

¹ Τὸ ξέσπασμα τῆς βροχῆς εἰς τὴν ἀνυδρον φύσιν εἶναι χαρὰ διὰ τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον καὶ ξεδίπασμα τῆς συμβολικῆς γῆς τῆς ξηρανθείσης ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Χριστοῦ ἀγαθοποιῶ ὡς εὐεργετικῆς βροχῆς.

όταν είναι άξιος του ὀνόματος, γνωρίζει ν' ἀναχωνεύη τὸ ὄντικόν. Ὁ ὄγδοος αἰὼν δὲν ἠνείχετο πλέον τὴν ρητορικὴν διδασκαλίαν, δὲν ἀνεπαύετο εἰς τὴν διήγησιν τῶν συναξαρίων, οὐδ' εἰς τὴν ἀνθρωποποιίαν καὶ τοὺς διαλόγους τοῦ Ρωμανοῦ. Τὰ ἱερὰ πρόσωπα τῶν Γραφῶν τὰ ὁποῖα τὸ πρὶν εἶχε καταβιάσει ὁ Μελωδὸς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ εἶχεν ἀφομοιώσει πρὸς τὰ πάθη των, τὴν σκέψιν καὶ τὰ αἰσθήματά των, ἔχουν ἀνάγκην ὑψώσεως ἐκ νέου. Οἱ κανονογράφοι ἀναλαμβάνουν τὸ ἔργον ὄχι διὰ μιᾶς ἀφηγηματικῆς πλαστικῆς, ὡς θὰ ἀνέμενέ τις, διὰ τῆς δημιουργίας δηλονότι ὑπερουσίων τύπων αἰσθανομένων, σκεπτομένων καὶ ζώντων ἀγγελικῶς, δι' ἀφαιρέσεως τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ συναισθημάτων. Εἰς τὸν Κοσμᾶν καὶ τοὺς μεγάλους συγγραφεῖς τῶν κανόνων ὁ ὄντικὸς κόσμος μεταρσιούται μέχρι διαλύσεως, ὁ ἀγγελικὸς καὶ ὁ ὄντικὸς κόσμος συγγέονται μέσα εἰς τὸ πέλαγος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἐξάρσεως. Τυπικῶς δογματικὴ ἢ ποιήσις αὕτη, καὶ ὡς ἐκ τούτου μὴ παραβλέπουσα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ, ὅμως διέλυσε τὸ ὄντικόν στοιχεῖον εἰς μίαν ὑπερβατικότητα, ὅπου καταργεῖται ἡ ἔννοια τοῦ ἱστορικοῦ χώρου (σύνδεσις γραφικοῦ καὶ ἐορταστικοῦ στοιχείου τῶν εἰρημῶν) καὶ ἀναμειγνύονται τὸ ἐκκλησίασμα, ὁ ποιητὴς καὶ τὰ λειτουργικὰ πνεύματα. Πῶς ἡ ποίησις αὕτη νὰ μείνῃ προσωπικὴ; Ποῦ εὐρίσκεται ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ τοῦ κανονογράφου; Πῶς οὗτος νὰ διαχωρίσῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν, νὰ μείνῃ ὁ εἰς Συνέσιος τῶν Ὑμνων ἢ Σωφρόνιος τῶν Ἀνακρεοντείων; Καὶ ὅταν ὁ κανὼν ἀφορᾷ εἰς τὰς μαστιζούσας τὸν ἄνθρωπον ψυχικὰς νόσους, καὶ ὅταν εἶναι ἔκφρασις ἐξομολογήσεως, μετανοίας, συντριβῆς, καὶ τότε ἀκόμη ἡ ψυχικὴ ζωὴ εἶναι ἐπίκοινος, ὄχι μοναστικὴ. Ἄλλως τε ζῶμεν τώρα τὴν ζωὴν τοῦ κοινόβιου, ὄχι τοῦ ἀσκητισμοῦ καθ' ἕκαστον μοναχόν. Ὁ Σωφρόνιος τῆς ἐρήμου, ὁ φίλος τοῦ Ἰωάννου Εὐκράτη, δὲν ὑπάρχει πλέον. Οἱ ποιηταὶ εἶναι *Σαβαῖται*, δηλαδὴ συμμονασταὶ εἰς τὸ κοινόβιον τῶν Ἱεροσολύμων. Κοινὰ εἶναι ἡ πίστις, τὰ πάθη, ἡ προσευχὴ. Κοινὰ εἶναι ἡ θλίψις καὶ ἡ χαρὰ, κοινὴ ἡ ἔκφρασις. Βεβαίως τὸ χάρισμα τῆς ἐκφράσεως (λόγου καὶ μέλους) δὲν τὸ ἔχουν ὅλοι, καθὼς οὐδὲ ὅλοι ψάλλουν εἰς τοὺς χοροὺς κατὰ τὰς ἀκολουθίας. Ὅμως, καὶ τῶν ἄλλων ψαλλόντων, ἡμεῖς κλαίομεν ἢ χαίρομεν, συγχορεύομεν. Καὶ συγχορεύομεν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, τῶν πνευμάτων, τῆς ὄντικῆς δημιουργίας καὶ παντὸς αἰνοῦντος καὶ εὐλογοῦντος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Γ' – ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

I. ΣΥΝΕΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΥΡΗΝΑΙΟΥ ΥΜΝΟΣ Γ' (ἀποσπάσματα)¹

<i>Μονὰς εἰ μονάδων,</i>		<i>ἰδίαις ἀγαθαῖς·</i>	
<i>ἀριθμῶν ἀριθμός,</i>	175	<i>ἐν καὶ πάντα</i>	
<i>μονὰς ἡδ' ἀριθμός,</i>		<i>ἐν καθ' ἑαυτὸ</i>	200
<i>νοῦς καὶ νοερὸς</i>		<i>καὶ δι' ἀπάντων·</i>	
<i>καὶ τὸ νοητὸν</i>		<i>σὺ γὰρ ἐξεχύθης,</i>	
<i>καὶ πρὸ νοητοῦ·</i>		<i>ἀρρητιότικε,</i>	
<i>ἐν καὶ πάντα,</i>	180	<i>ἵνα παῖδα τέκνης</i>	
<i>ἐν διὰ πάντων,</i>		<i>κλεινὰν σοφίαν</i>	205
<i>ἐν τε πρὸ πάντων,</i>		<i>δημοεργόν·</i>	
<i>σπέρμα τὸ πάντων,</i>		<i>προχυθεὶς δὲ μένεις</i>	
<i>ῥίζα καὶ ὄραξ,</i>		<i>ἀτόμοισι τομαῖς</i>	
<i>φύσις ἐν νοεροῖς,</i>	185	<i>μαιευόμενος.</i>	
<i>θῆλυ καὶ ἄρρεν...</i>		<i>Ἵμνω σε, μονὰς,</i>	210
<i>Σὺ τὸ τίκιον ἔφως,</i>	191	<i>ὑμνω σε, Τριάς·</i>	
<i>σὺ τὸ τικτόμενον,</i>		<i>μονὰς εἰ Τριάς ὦν,</i>	
<i>σὺ τὸ φωτίζον,</i>		<i>Τριάς εἰ μονὰς ὦν·</i>	
<i>σὺ τὸ λαμπόμενον,</i>		<i>νοερά δὲ τομὰ</i>	
<i>σὺ τὸ φαινόμενον,</i>	195	<i>ἄσχιστον ἔτι</i>	215
<i>σὺ τὸ κρυπτόμενον,</i>		<i>τὸ μερισθὲν ἔχει.</i>	
<i>φῶς κρυπτόμενον</i>			

II. ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Ἰδιόμελον Πεντηκοστῆς, ἡχος πλ. δ' 2.

*Δεῦτε λαοί, τὴν τρισυπόστατον θεότητα προσκυνήσωμεν,
 Υἱὸν ἐν τῷ Πατρὶ σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι·
 Πατὴρ γὰρ ἀχρόνως ἐγέννησεν
 Υἱὸν συναΐδιον καὶ σύνηθρονον,
 καὶ Πνεῦμα Ἅγιον ἦν ἐν τῷ Πατρὶ* 5
*σὺν Υἱῷ δοξαζόμενον·
 μία δύναμις, | μία οὐσία, μία θεότης,*

¹ Κατὰ τὴν ἔκδοσιν Christ-Paranikas, Anthologia Carm. Christ., 1871, σσ. 8-9.

² Κατὰ τὸ Πεντηκοστάριον. Πρβλ. Christ-Paranikas, Ἔνθ' ἄνωτ., σ. 109.

ἦν προσκυνοῦντες πάντες λέγομεν'
 ἅγιος ὁ Θεὸς | ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας δι' Υἱοῦ
 συνεργεία τοῦ Ἀγίου Πνεύματος' 10
 ἅγιος ἰσχυρός, δι' οὗ τὸν Πατέρα ἐγνώκαμεν
 καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπεδήμησεν ἐν κόσμῳ'
 ἅγιος ἀθάνατος τὸ παράκλητον Πνεῦμα,
 τὸ ἐκ Πατρὸς ἐκπορευόμενον
 καὶ ἐν Υἱῷ ἀναπανόμενον' 15
 Τριὰς ἁγία, δόξα σοι.

(Πηγὴ τῶν περὶ Ὑπαπαντῆς ποιημάτων).

ΛΟΥΚΑΣ Β', ²² Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσόλυμα παραστήσαι τῷ Κυρίῳ, ²³ καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοίγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται, ²⁴ καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, ζευγὸς τρυγόνων ἢ δύο νοσοῦσους περιστερῶν. ²⁵ Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἱερουσαλήμ ᾧ ὄνομα Συμεὼν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ Πνεῦμα ἦν Ἅγιον ἐπ' αὐτόν. ²⁶ καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἀγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἂν ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. ²⁷ καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν. ²⁷ καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, ²⁸ καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν Θεὸν καὶ εἶπεν ²⁹ Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ῥημά σου ἐν εἰρήνῃ. ³⁰ ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ³¹ ὃ ἤτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, ³² φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν τοῦ λαοῦ σου Ἰσραήλ. ³³ καὶ ἦν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. ³⁴ καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον — ³⁵ καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία —, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

³⁶ Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουίλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ· αὕτη προσεδηκνυία ἐν ἡμέραις πολλάις, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἕτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, ³⁷ καὶ αὕτη χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσαρῶν, ἢ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστειαῖς καὶ δεήσεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. ³⁸ καὶ αὕτη τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ Θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ.

³⁹ Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρεθ.

III. ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Εἰς τὴν Ἀπαντὴν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ¹.

*Ἀπὸ Βηθλεὲμ παρέλθω | μετὰ παρθένου τεκούσης,
 βρέφος ἀγκάλαις φερούσης | κλυτὸν ἐς δόμον θεοῦ.*

¹ Κατὰ τὴν ἔκδοσιν S o p h r o n i i Anacreontica; edidit... Marcellus Gigante, Roma 1957, σσ. 46 - 51.

Βιβλίον κόμιζε, Λουκᾶ, | κιδάρην φέρε, προφήτα,
 ἵνα τῷ τεθέντι Χριστῷ | διφυές μέλος προσάψω.
 Γενέτη γάρ ἐστιν ἴσος | θεὸς ἐκ θεοῦ παλάμης, 10
 ἴσος αὐτὸς πάλιν τεκούσῃ, | βροτὸς ἐκ βροτοῦ γὰρ ὤφθη.
 Διὸ σύνθετον καλέσω | τὸν ἀσυγχύτως φανέντα,
 δύο γὰρ φύσεις τελείας | μετὰ σύνθεσιν δοκεύω. 16

Ἐς θεὸν ὡς γενέτην Χριστὸς ἰκάνει
 δεσποτικῷ προθέειν σπεύσομεν ἴχνους·

Ἵτι Χριστὸς ἐς τοκῆα | θεὸν ὡς βρέφος προῆλθεν, 20
 προθέειν ποθεῖτε πάντες.

Ἐθιμος δ' εἶπει τελέσθη | ἁγίας χρόνος λοχείης,
 καθ' ἣ Μωσέως κελεύει | νόμος εὐσεβοῦς προφήτου,
 ζάθεον πᾶν τοκῆς | Ἱερουσαλήμ ἐσηγον
 βροτὸν ὡς θεῷ προσοίσειν | τὸν αἰεὶ θεῷ συνόντα. 31
 Ζάθεος νόμος γὰρ ἔσκειν | ὅτι πᾶν διανοῖγον ἄρσεν
 τοκετοῦ πύλας πανάγνους, ἅγιον θεῷ καλείσθω.
 θυσίην δ' ὁμοῦ κομίζειν | δύο τρυγόνας κελεύει,
 ἀπορουμένοις δὲ τέκνα | τὰ πελειάδων γενέθλης.

Χριστὸς ἐλευθερίην πᾶσιν ὁπάζων
 μωσαϊκῶν νομίμων ἄχθος ἀείρει. 39

Ὅς ἐλευθέραν ποιεῖται | μερόπων νόμου γενέθλην,
 θεράπων νόμου φαάνθη. 44
 Ἱερὸς δὲ τις κατώκει | Ἱερουσαλήμ ἐν ἄστει,
 Συμεὼν μέγας προφήτης | φορέων θεοῦ πνεῦμα.
 Κράτος ἀξίως ἐτίμα | ἁγίαις φρεσὶν θεοῦ,
 παράκλησιν οὗτος ἔθλους | μένειν Ἰσραὴλ ἰδέσθαι. 50
 Λόγον ἐνθέως βοῶντα | ἅγιον παρέσχε πνεῦμα,
 ἵνα μὴ μόρω προσέλθῃ | πρὶν ἰδῆ γόνον θεοῦ.
 Μεγάλων ἄφνω προῆλθεν, | ἱερὸν δ' ἐσηλθε θεῖον, 56
 ἅγιον γὰρ ἦγε πνεῦμα, | ἵνα Χριστὸν αὐτὸν εὖρη.

Ἵτι νόμος Μωϋσέως ἄρτι τελέσθη,
 ὅτι Χριστὸς προφανεῖς ὄπασε τέρμα. 60

Νόμον οἱ γονεῖς τελοῦντες | ἱερεῖ βρέφος παρέσχον·
 ὁ δὲ δέξατο προθύμως | παλάμαις θεὸν δικαίαις. 66
 Ξένα θαύματα σκοπήσας, | ἅπερ οὐ πάρος τις εἶδεν,
 τετακῶς ἐς ὕψος ὄμμα | λέγε πρὸς βρέφους τοκῆα· 70
 Ὁ θεός, τέον με δοῦλον | κατὰ τὸν σὸν ἄρτι μῦθον

ἀπόλυσον ἐν γαλήνῃ, | ὅτι σου τὸ λύτρον εἶδον.
 Προφανῶς γὰρ αὐτὸ πᾶσιν | ὄρααν βροτοῖς παρέσχες,
 φάος ἔθνεσιν φαίνειν | κλέος Ἰσραὴλ λεῶ σου. 76

Συμεῶν, ἐκ προγόνων ὄλβιος ὤφθης,
 ὅτι Χριστὸν παλάμαις δέξαιο μῦνος.

Ῥόος ἐκ λόγων θεόπτου | γενέταις ἔτικτε θάμβος· 80

βάθος ἠγνόουν γὰρ οὗτοι | κρύφιον σοφῆς προνοίας.
 Συμεῶν τότε προφήτης, | μετὰ τοὺς λόγους ἐκείνους,
 ὀρέγων βρέφος κομίζειν | Μαριὰμ λέγεν τεκούση· 86

Τὸ βρέφος, πάναγγε, τοῦτο | ἐς ἔγερσίν ἐστι πολλῶν
 μόρον αὐτε ὦν σὺν ἔθνῶν | ἐς ἐναντίον τε σῆμα. 90

Ἵπὸ σὸν δὲ πνεῦμα, κούρη | δόρυ κάρχαρον διέλθοι,
 κραδιῶν ὅπως ἀπείρων | φανεροὺς λόγους πόηση.

Ἦν νόμος εὐσεβίην πᾶσι φαίνει· 95

πρῶτος ἔγνωσ Συμεῶν Χριστὸν ἐόντα.

Φάτις εὐθέως ἰκέσθαι | ἱερὰν προφητίαν Ἕννη·
 θυγάτηρ πέλεν Φανουήλ | ἀπ' Ἀσηρ εὐῶσα φύτλης. 100

Χρόνον οὐ βραχὺν γὰρ αὐτη | σάφρων τέλεσσε χήρα·
 ἱερῶ δ' αἰεὶ παροῦσα | θεὸν ἠὐμένιζεν ἕμνοις.

Ψόφον δ' οὐδόλως ποῦσα | πολιοῖς ποσὶν παρέστη, 106

φανερὸν δὲ τεῦξε Χριστὸν | Ἱερουσαλήμ πολίταις.

Ψόγον ἐξελοῦσα λήθησ | κραδίη φύλασσε πάντα, 110

Μαρίη, βρέφος δ' ἐλοῦσα | ἐπὶ Ναζαρεθ πορεύου.

Μαρίη καὶ Συμεῶν καὐτὸς Ἰωσήφ

μετὰ Ἕννης, ἰκέτας σώζετε πάντας.

Μαρίη κλυτὴ σὺν Ἕννη, | Συμεῶν, ἄναξ Ἰωσήφ,
 ἰκέταις γένοισθε τείχος. 117

IV. ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΜΑΪΟΥΜΑ *Κανὼν εἰς τὴν Ἕπαπαντήν*¹.

Ἡ ἀκροστιχὶς « Χριστὸν γεγηθὼς πρέσβυς ἀγκαλίζεται ».

Ἦχος γ'.

ᾠδὴ α'. Ὁ εἰρμός.

Χέρσον ἀβυσοσόκον πέδον | ἥλιος ἐπεπόλευσέ ποτε·

ὡσεὶ τείχος γὰρ ἐπάγη | ἑκατέρωθεν ὕδωρ

¹ Christ-Paranikas, Ἐνθ' ἄνωτ., σσ. 173 - 176.

λαῶ πεζοντοποροῦντι | καὶ θεαρέσιως μέλλοντι·
ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· | ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται,

8

Τροπάρια.

Ῥανάτωσαν ὕδαρ νεφέλαι· | ἥλιος ἐν νεφέλῃ γὰρ κούφη
ἐποχούμενος ἐπέστη | ἀκηράτοις ὠλέναις
Χριστὸς ἐν τῷ ναῶ ὡς βρέφος· | διὸ πιστοὶ βοήσωμεν·
ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· | ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

16

(β) Ἰσχύσατε χεῖρες Συμεὼν | τῷ γήρῳ ἀνειμέναι, καὶ κνήμαι
παρειμέναι δὲ πρεσβύτου | εὐθρυβόλως κινεῖσθε
Χριστοῦ πρὸς ὑπαντήν· χορείαν | σὺν ἁσωμάτοις στήσαντες
ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· | ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

20

(γ) Συνέσει ταθέντες οὐρανοὶ | εὐφράνθητε, ἀγάλλου δὲ ἡ γῆ·
ὑπερθέων γὰρ ἐκ κόλπων | ὁ τεχνίτης φοιτήσας
Χριστὸς ὑπὸ μητρὸς Παρθένου | Θεῶ Πατρὶ προσάγεται
νήπιος ὁ πρὸ πάντων· | ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

30

Ῥδὴ γ'. Ὁ εἰρμός.

Τὸ στερέωμα | τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων
στερέωσον, Κύριε, | τὴν Ἐκκλησίαν,
ἦν ἐκτίσω τῷ τιμίῳ σου αἵματι.

37

Τροπάρια.

Ὁ πρωτότοκος | ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ αἰώνων
πρωτότοκος νήπιος | κόρης ἀφθόρου
τῷ Ἀδὰμ χεῖρα προτείνων ἐπέφανεν.

42

(β) Νηπιόφρονα | τὸν γεγονότα ἀπάτη
πρωτόπλαστον ἔμπαλιν | ἐπανορθώσων
Θεὸς Λόγος νηπιάσας ἐπέφανε.

47

(γ) Γῆς ἀπόγονον | παλινδρομήσασαν ταύτην
θεότητος σύμμορφον | φύσιν ὁ Πλάστης
ὡς ἀτρέπτως νηπιάσας ἀνέδειξε.

52

Ῥδὴ δ'. Ὁ εἰρμός.

Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς | ἡ ἀρετὴ σου, Χριστέ·
τῆς κιβωτοῦ γὰρ προελθὼν | τοῦ ἁγιάσματός σου,

55

τῆς ἀφθόρου Μητρὸς, | ἐν τῷ ναῷ τῆς δόξης σου ᾤφθης,
ὡς βρέφος ἀγκαλοφορούμενος·
καὶ ἐπληρώθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰνέσεως.

Τροπάρια.

Γηθόμενος Συμεὼν | τῶν ἀπορρήτων μύστα, 61
ἢ Θεοτόκος ἐβόα, | ὃν ὑφ' Ἐγγέλιου πάλαι |
κεχηρημάτισαι | Πνεύματος νηπιάσαντα Λόγον
Χριστὸν ἐναγκαλίζου, κράζων αὐτῷ·
ἐπληρώθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰνέσεως. 66

(β) Ἦν ἡλιπιας, Συμεὼν, ἡλικιώτην βρεφῶν,
χαίρων ὑπόλαβε Χριστὸν, | τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ
τὴν παράκλησιν, | τὸν νόμου ποιητὴν καὶ δεσπότην
πληροῦντα νόμου τάξιν, κράζων αὐτῷ·
ἐπληρώθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰνέσεως. 73

(γ) Θεώμενος Συμεὼν λόγον τὸν ἀναρχον
μετὰ σαρκός, ἐν θρόνῳ | χερουβικῷ, Παρθένῳ
ἐποχούμενον, | τὸν αἴτιον τοῦ εἶναι τὰ πάντα
ὡς βρέφος, ἐκπλαγεὶς ἐβόα αὐτῷ·
ἐπληρώθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰνέσεως. 80

ᾠδὴ ε'. Ὁ εἰρημός.

Ὡς εἶδεν Ἡσαΐας | συμβολικῶς ἐν θρόνῳ ἐπηρμένῳ Θεὸν
ὑπ' ἀγγέλων δόξης | δορυφορούμενον,
ὦ τάλας! ἐβόα, ἐγώ· 85
πρὸ γὰρ εἶδον σωματούμενον Θεόν,
φωτὸς ἀνεσπέρου | καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

Τροπάρια.

Συνεὶς ὁ θεῖος πρέσβυς | τὴν προφανεῖσαν πάλαι τῷ προφήτῃ δόξαν,
σαρκὶ Λόγον βλέπων | Μητρὶ κρατούμενον,
ὦ χαίροις, ἐβόα, σεμνή· 93
ὡς γὰρ θρόνος περιέχεις τὸν Θεόν,
φωτὸς ἀνεσπέρου | καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα·

(β) Προκύννας ὁ πρεσβύτες | καὶ τῶν ἰχνῶν ἐνθέως ἐφαψάμενος
τῆς ἀπειρογάμου | καὶ Θεομήτορος, 100
πῦρ, ἔφη, βασιτάζεις, ἀγνή·

βρέφος φρίττω ἀγκαλίσασθαι Θεόν,
φωτὸς ἀνεσπέρου | καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

- (γ) Ῥύπτεται Ἑσαΐας | τοῦ Σεραφίμ τὸν ἄνθρωπα δεξάμενος, 106
ὁ πρέσβυς ἔβόα | τῇ Θεομήτορι·
σὺ ὡσπερ λαβίδι χειρὶ
λαμπρύνεις με ἐπιδοῦσα ὃν φέρεις,
φωτὸς ἀνεσπέρου | καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

ᾠδὴ 5'. Ὁ εἰρμός.

- Ἐβόησέ σοι | ἰδὼν ὁ πρέσβυς
τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ σωτήριον, | ὁ λαοῖς ἐπέστη
ἐκ Θεοῦ, Χριστέ, σὺ Θεὸς μου. 117

Τροπάρια.

Σιών σὺ λίθος | ἐναπετέθης
τοῖς ἀπιστοῦσι προσκόμματος | καὶ σκανδάλου πέτρα,
ἀρραγῆς πιστῶν σωτηρία.

- (β) Βεβαίως φέρων | τὸν χαρακτῆρα 126
τοῦ πρὸ αἰώνων σε φύσαντος | τὴν βροτῶν δι' οἴκτου
νῦν ἀσθένειαν περιέθου.

- (γ) Υἱὸν Ὑψίστου, | υἱὸν Παρθένου,
Θεὸν παιδίον γενόμενον | προσκυνήσαντά σε
νῦν ἀπόλυσον ἐν εἰρήνῃ. 132

ᾠδὴ 5'. Ὁ εἰρμός.

- Σὲ τὸν ἐν πυρὶ δροσίσαντα | παῖδας θεολογήσαντας
καὶ Παρθένῳ ἀκηράτῳ ἐνοικήσαντα,
Θεὸν Λόγον ὑμνοῦμεν, | εὐσεβῶς μελωδοῦντες·
εὐλογητὸς ὁ Θεὸς | ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν. 140

Τροπάρια.

- Ἀδὰμ ἐμφανίσων ἄπειμι | εἰς Ἄδου διατρίβοντι
καὶ τῇ Ἐῖα προσκομίσων εὐαγγέλια,
Συμεῶν ἀνεβόα, | σὺν προφήταις χορεύων·
εὐλογητὸς ὁ Θεὸς | τῶν πατέρων ἡμῶν. 146

- (β) Γένος χοϊκὸν ὀυσόμενος | Θεὸς ἔως τοῦ Ἄδου ἦξει·
αἰχμαλώτοις δὲ παρέξει πᾶσαν ἄφειν

καὶ ἀνάβλεψιν πηροῖς | ὡς ἀλάλοις βοῆσαι·
εὐλογητὸς ὁ Θεὸς | ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν. 153

- (γ) Καὶ σοῦ τὴν καρδίαν, ἄφθορε, | ὄμοφαία διελεύσεται,
Συμεῶν τῇ Θεοτόκῳ προηγόρευσεν,
ἐν σταυρῷ καθορώσης | σὸν Υἱόν, ᾧ βοῶμεν·
εὐλογητὸς ὁ Θεὸς | ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν. 156

ᾠδὴ η΄. Ὁ εἰρημός.

- Ἄστέκτω πυρὶ ἐνωσθέντες | οἱ θεοσεβείας προεστῶτες νεανίαί,
τῇ φλογὶ δὲ μὴ λωβηθέντες | θεῖον ὕμνον ἔμελπον·
εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα τὸν Κύριον
καὶ ὑπερυψοῦτε | εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. 165

Τροπάρια.

Δαδὸς Ἰσραήλ, τὴν σὴν δόξαν | τὸν Ἐμμανουὴλ ὄρων παιδίον ἐκ Παρθένου,
πρὸ προσώπου τῆς θείας | κιβωτοῦ νῦν χόρευε·
εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα τὸν Κύριον
καὶ ὑπερυψοῦτε | εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. 172

- (β) Ἰδοῦ, Συμεῶν ἀνεβόα, | τὸ ἀντιλεγόμενον σημεῖον οὗτος ἔσται,
Θεὸς ὢν καὶ παιδίον· | τούτῳ πίστει ψάλλωμεν·
εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα τὸν Κύριον
καὶ ὑπερυψοῦτε | εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. 181

- (γ) Ζωὴ πεφνκῶς οὗτος ἔσται | πτώσις ἀπειθοῦσι νηπιάσας θεῖος Λόγος,
ὡς ἀνάστασις πᾶσι | τοῖς ἐν πίστει μέλπουσιν·
εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα τὸν Κύριον
καὶ ὑπερυψοῦτε | εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. 186

ᾠδὴ θ΄. Ὁ εἰρημός.

- Ἐν νόμου σκιᾷ καὶ γράμματι τύπον | κατίδωμεν οἱ πιστοί·
πᾶν ἄρσεν τὸ τὴν μήτραν | διανοῖγον ἅγιον Θεῶν·
διὸ πρωτότοκον Λόγον | Πατρὸς ἀνάρχου Υἱόν
πρωτοτοκούμενον Μητρὶ | ἀπειράνδρῳ, μεγαλύνωμεν. 192

Τροπάρια.

Τοῖς πρὶν νεογνῶν τρυγόνων ζευγος | δυάς τε ἦν νεοσσῶν·
ἀνθ' ὧν ὁ θεῖος πρέσβυς | καὶ σώφρων Ἄννα προφήτις
τῷ ἐκ Παρθένου τεχθέντῳ | καὶ οἴῳ γόνῳ πατρὸς
ἐν τῷ ναῷ προσιόντι | λειτουργοῦντες ἐμεγάλυνον. 200

- (β) Ἐπέδωκάς μοι, ἔβδα Συμεών, | τοῦ σωτηρίου σου, 206
 Χριστέ, ἀγαλλίασιν' | ἀπόλαβέ σον τὸν λάτριν,
 τὸν τῆ σκιᾷ κεκμηκότα, | νέον τῆς χάριτος 210
 ἱεροκήρυκα μύστιν | ἐν αἰνέσει μεγαλύνοντα.
- (γ) Ἱεροπρεπῶς ἀνθωμολογεῖτο | ὑποφητεύουσα
 ἡ σώφρων καὶ δόσια | καὶ πρεσβυρὰ τῶ δεσπότη 216
 ἐν τῶ ραῶ διαρρήδην' | τὴν Θεοτόκον δὲ
 ἀνακηρύττουσα πᾶσι | τοῖς παροῦσιν ἐμεγάλυνεν. 220

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ